

CINC-CENTS ANYS DEL TIRANT LO BLANC

Fa cinquanta o seixanta anys Josep Pla es va topar en un carrer de Barcelona amb una senyoreta que feia gairebé dos anys que no veia i la va trobar més bonica que mai. —Oh senyoreta! —li va dir— Plaerdemavida! Tan content de veure-la...! —Però escolti —li va dir la noia amb una cara de ràbia sobtadíssima— que s'ha

pensat? Què m'acaba de dir? —Res. Li he citat el nom d'un personatge femení del *Tirant*. —Del tirant, diu? De quin tirant? Vostè és un desvergonyit! Després d'aquest desenyan J. Pla arribava a la conclusió que per tractar amb les senyorettes del país era millor no utilitzar referències literàries antigues o modernes: "Presenteu-vos sempre com aquell qui va a fer exercici a o a veure el metge. Us acolliran amb un agradable somriure: dolç, maliciós o picant, que és com han de ser els somriures".

És molt possible que, gràcies a Déu i a Martí de Riquer, una anècdota d'aquesta mena sigui a hores d'ara pràcticament irreplicable. Amb tot el seguit de congressos, edicions, vídeos i guies didàctiques, articles periodístics, traduccions, conferències, etc. que s'han fet per commemorar el cinc-cents aniversari de la primera edició del *Tirant lo Blanc* la novel·la de Joanot Martorell ha pogut sortir de l'oblit a què el tenia condemnat la seva condició de clàssic. Tothom ha pogut llegir el seu *Tirant*: n'han aparegut edicions infantils (E. Proa), un grapat d'edicions juvenils en llenguatge modernitzat adreçades als instituts (E. Bromera, E. Teide, E. Laertes...), s'ha reeditat l'edició ja clàssica de M. de Riquer (E. Ariel) i Albert Hauf n'ha preparat una magnífica nova edició, publicada per la Generalitat del País Valencià, acompanyada d'una anotació sàvia i erudita. Fins i tot molts de lectors estrangers tindran l'oportunitat de poder llegir el *Tirant* en la seva pròpia llengua gràcies a les traduccions al francès, italià, suec, xinès, txec i alemany que ja han aparegut o que estan a punt de publicar-se i que se sumen

a les versions ja existents en castellà, anglès, holandès i romanès.

El cinc-cents aniversari del *Tirant lo Blanc* ens ha ofert també valuoses aportacions crítiques. Per una banda a finals de novembre del 1990 es va celebrar a Barcelona el *Symposion Tirant lo Blanc* amb la participació de destacats medievalistes catalans i europeus i amb la presentació de ponències de gran qualitat. Per altra banda M. de Riquer ha publicat una *Aproximació al Tirant lo Blanc* (Quaderns Crema), una magistral introducció a la novel·la en la qual Riquer resumeix i posa al dia les seves recerques, començades ja gairebé fa cinquanta anys. A més, Jesús Villalmanzo i Jaume Chiner, dos investigadors valencians, han descobert més de sis-cents documents que contenen notícies del màxim interès sobre Martorell i la seva novel·la. Un dels darrers actes d'aquest cinc-cents aniversari serà el curs d'estiu sobre el *Tirant lo Blanc* que es farà a l'Estudi General de Girona entre el 25 i el 28 de juny del 1991 amb la presència dels professors universitaris Lola Badia, Anton M. Espadaler i Albert Hauf per una banda i per l'altra dels escriptors Jordi Cornudella, Joan Francesc Mira i Sergi Pàmies.

Per tant, si encara no heu llegit el *Tirant* feu-ho en l'edició d'A. Hauf acompanyada amb la introducció de M. de Riquer. D'aquesta manera si us topeu pel carrer amb una senyoreta que faci temps que no veieu, que trobeu més bonica que mai i que us diu:

—Plaerdemavida! Tan content de veure't...! us estalviareu malentesos i li podreu seguir la veta.

Xavier Renedo

EX FAVILLA

El cinc de desembre farà dos-cents anys. Ningú a Europa no està disposat a deixar passar aquesta ocasió: l'alta cultura es desfà en grans celebracions, fins i tot musicals, en honor del geni, els hereus de Ludwig von Köchel ja han reeditat el seu inevitable *Verzeichnís*, els vienesos estan orgullosos de posseir la fossa comuna on sembla que fa malves el nen prodigi de Salzburg, i la maçoneria internacional s'ha vestit de gala per assistir a una històrica representació de *La Flauta Màgica*. Per no ser menys, les capelles culturals de per aquí hem decidit que també era la nostra i ens hem llançat a preparar grans concerts de programa únic. Omplim els teatres, i estem disposats a escoltar música clàssica, sempre i quan sigui de Mozart. I, ai las, totes les corals de la Immortal, unides en quatre soles veus, hem assajat frenèticament el *Requiem*. És l'any Mozart.

Cultura ens rima amb confitura, i ja se sap que n'acabarem empaxats. El mimetisme és la llei més dolça, i tots ens delim en la imitació pura i simple, entre l'admiració i l'enveja, del que fan els altres. Per què no hem d'experimentar nosaltres també el plaer d'interpretar Mozart? Per què hem de perdre l'ocasió de fer, una vegada a la vida, el que en altres països és prou normal? De fet és ben lògic. Quantes vegades hem pogut arribar a finançar una obra de l'envergadura del *Requiem* o de la *Missa de Coronació*, en aquest país? Quins malabarismes no hauriem de fer els no-professionals per reunir els elements que exigeix la partitura? I és que la política musical de les nostres institu-

cions, que respon als mateixos plantejaments de la cultural, funciona essencialment a partir del simulacre. Com que no hi ha una base sòlida, ni les infraestructures necessàries, ni gairebé res de res, és només d'una aparença d'alta cultura que s'obté el reconeixement. Com que és corrent que el món musical subsisteixi precàriament, dependent de subvencions ridícules i pendulars, que corals, orquestres i altres entitats ocupin locals inadequats, que es condicioni la continuïtat d'iniciatives quan han tingut èxit inqüestionat, és ben lògic, dèiem, que tots plegats ens embarquem, il·lusionats, en projectes d'aquesta mena. És l'any Mozart.

Que ningú no es pensi que qüestionem les iniciatives musicals que han pogut arribar a bona fi en aquest any mozartí. És de lloar la dedicació i la bona disposició de tothom, que haurà permès fer arribar l'obra del salzburguès al gran públic, en definitiva, divulgar música d'una qualitat extraordinària. Però no hauriem d'oblidar, per exemple, els contemporanis de Mozart a casa nostra. Jordi Savall, d'una manera encomiable, n'ha recuperat una òpera excepcional, però encara la feina de recerca és immensa i podem tenir més sorpreses. Cal que la política cultural que es fa en aquest país respongui més clarament a les necessitats existents. Només així podrem començar a bastir una infraestructura musical sòlida i amb projectes propis, que deixi d'anar a remolc de les ambicions culturals dels altres. I que Mozart ens hagi perdonat.

**Francesc Feliu
Sadurní Martí**

LA CATEDRA FERRATER MORA O LA GIRONA FILOSÒFICA DE VISITA OBLIGADA

No sé si és just, però vivim en una cultura que, ens agradi o no, moltes vegades opera en termes comparatius. Qualsevol esdeveniment social, per marginal, especialitzat o minoritari que sigui, té el seu homòleg en aquells altres esdeveniments multitudinaris, que precisament són populars d'acord amb la seva capacitat d'acaparar l'atenció de les masses.

Els exemples exposats a continuació segurament són desafortunats, però si el «Simpòsi Wittgenstein», celebrat a Girona ara fa dos anys, havia estat un esdeveniment històric en el camp de la filosofia i del pensament en general —no en va, era el primer acte d'aquest segle capaç de reunir els millors especialistes de la filosofia del pensador austríac, testimonis directes de les seves classes impartides a Cambridge i de donar una dimensió essencialment oberta a la reformulació del pensament wittgenstenià—, comparable a la transcendència esportiva que, posem per cas, poden tenir unes Olimpíades; igualment la concessió recent de la biblioteca personal de Ferrater Mora a la Càtedra de l'Estudi General de Girona

que porta el seu nom, ja s'ha d'inscriure en el llibre de les petites «fortunes històriques» que trastoquen el centralisme del pensament per dispersarlo positivament arreu de la perifèria. Dit d'una altra manera: l'atorgament d'aquest llegat és tan sorprenent com la concessió de l'organització dels Jocs Olímpics del 92 a la ciutat de Barcelona, en detriment d'un París en plena fase ascensionista com a capital europea.

Ineludiblement, el llegat de Ferrater Mora a la Càtedra de l'Estudi General de Girona augmenta els epicentres d'activitat filosòfica a Catalunya fins ara monopolitzats per Barcelona. Girona, amb la biblioteca personal de Ferrater Mora, es converteix en un centre obligat de documentació i estudi per tot aquell que estigui interessat a conèixer les parets mestres del pensament contemporani. Dit així, però, sembla com si aquesta asseveració traslluis cert xauvinisme provincià i una dosi de revenja que restitueixi l'equilibri en la pulsio de forces entre el centralisme cultural i aquells nuclis que advoquen per dispersar-lo. Òbviament, no és això. Per una banda, la responsabilitat de posseir un dels llegats més importants i ulteriors de l'exili català i espanyol ens obliga a dos replantejaments necessaris: 1/ El reconeixement que aquesta donació no neix del no-res, sinó d'una tasca d'activitat filosòfica que encara que breu, apareguda a Girona en els darrers quatre anys, ha estat intensíssima (pels carrers i auditoris de la nostra ciutat han circulat primeríssimes figures del pensament contemporani: Félix de Azúa, Bouveresse, Bernard-Henry Lévy, Vattimo, Ricoeur, Ferrater Mora, Tughendat, Victòria

Camps, Terricabras...

2/ Que seria absurd criticar la concentració del pensament per, posteriorment, caure en els pitjors tics d'aquesta manera negativa d'administrar la cultura (el pensament, per definició, és dispersiu i s'enriqueix amb l'acumulació i transmissió de bagatges).

Per altra banda, a part d'un motiu de sana satisfacció, doncs, la responsabilitat de posseir la biblioteca personal de Ferrater Mora, que s'haurà d'afegir a la interessantíssima col·lecció d'obres que versen sobre Wittgenstein, hi haurà l'imperatiu de no contradir l'essència del pensament tolerant, plural, aquiescent, eclèctic, gradual, «integracionista», d'un dels darrers grans filòsofs d'aquest segle.

Darrera aquesta «consecució històrica», en l'accepció més laudatòria de l'expressió però totalment descontaminada d'efluvis triomfalistes, s'hi amaga la «mà esquerra» del professor de l'EGG Josep Maria Terricabras i director de la Càtedra Ferrater Mora de Pensament Contemporani. La seva tasca de dinamització cultural i filosòfica a Girona, així com la peculiaritat innovadora del seu pensament, mereix ser estudiada en un capítol a part. Però, ben segur, ell ha estat un dels puntals bàsics a l'hora de fer-nos possibles i abastables aquells versos que el poeta grec Kavafis dedica a Lisias, el gramàtic: «Així nosaltres podrem veure i honorar la seva tomba, / quan anirem a furgar enmig dels seus llibres». La resta, és a dir, el rendiment que en puguem treure d'aquest tresor en forma de llibre, ja depèn de nosaltres.

Lluís Muntada